

*Niekada žmogus nebuvo mažas,
Jeigu buvo jis tik savimi...
Justinas Marcinkevičius*

Man patinka rašytojo Algirdo Landsbergio pasakyti „Lietuvos aidų“ korespondentui žodžiai: „Kai ištinka krizė žmonės visada žiūri į menininkus ir sako: „Jūs ką nors darykite!“ Ši mintis artima filosofo Antano Maceinos idėjai, kad sunkmečiais ...“ Menininkas saugo dievų pėdsakus ne tik apskritai žmogiškoje egzistencijoje, bet ir savo tautos gyvenime“ (Naujasis dienovidis. – 1993, lapkr. 19).

Kai Lietuvai atgavus nepriklausomybę, 1992 m. spalį į valdžią sugrįžo komunistai, atrodė, kad Lietuvą ištiko tokia pati katastrofa, kaip ir 1940 m. birželio 15-ąją. Daugelis prarado dvasinę pusiausvyrą. Lietuvą vėl sukaustė baimė. Atrodė, vėl atsidūrėme ant budgnės krašto.

Reikėjo ne paguodos, o dvasinės atsparos, į ką nors atsiremti, kad išgyventum. Nežinau, kaip būtume išgyvenę tą krizę, jeigu ne mūsų rašytojai ir dar tada neparsidavę kai kurie žurnalistai. Galingu balsu tada prabilo rašytojas Jonas Avyžius. Jam antrino Jonas Mikelinskas, Petras Dirgėla, Kazys Saja, Jurgis Kunčinas, Eugenijus Ignatavičius, Izidorius Ignatavičius, Kęstutis Žičkus, Lina Pečeliūniene, Laima Pangonytė, Dalius Stancikas. Šildė širdį V. Sartatavičiaus bebaimis žygdarbis, jam narstant su fotoaparatu tarp Vilniaus gatvėmis riedančių tankų; guodė žurnalistė Roma Grinbergienė ir kt.

Tada greičiausiai menininko balsas ir jo žmogiškoji pozicija pasiekdavo mūsų širdis ir protus per dvasinę duoną kasdieninę – publicistiką. Ne knygos; jos rašomos ilgai ir buvo leidžiamos – dar ilgiau. Ir publicistikos įtaka žmogaus sutrikusiai dvasiai kitokia, negu knygos. Straipsnis žiniasklaidoje – tai operatyvus reagavimas į aktualų įvykį, jame pateiktos idėjos patenka į įvykio išpurtą dirvą, jų sėklos momentaliai sudygsta, veikia jausmus, ramina ir kelia... arba atvirkščiai.

Minėtų rašytojų ir žurnalistų straipsnių visada laukėme. Juos skaitėme po keletą kartų, aktualiausias mintis pasibraukdavome iškarpose, kurias dar ilgai saugojome. Jų žodis guodė ir šildė, teikė viltį. Aš ypatingai laukdavau rašytojo Jono Mikelinsko publikacijų, nes jis vienintelis iš visų paminėtųjų negailėdavo laiko aplankyti ir gražų žodį tarti Lietuvos moterų lygos, šiemet švęsiančios savo veiklos 25-ąsias metines, konferencijose. Mes mielai skaitėme ir pirkome jo knygas, jas aptardavome savo susibūrimuose ir viešose spaudoje (Voverienė Ona. Jis primena M.K. Čiurlionio „Šaulį“ // Draugas (JAV). – 2001, rugs. 19, p. 5).

Rašytojo Jono Mikelinsko publicistikos tematika buvo plati ir įvairi. Jau minėtame straipsnyje „Drauge“ apžvelgiau rašytojo straipsnius: 1) apie valdžios savivalę ir korupciją LDDP valdymo metais (Jonas Mikelinskas. Kompetencijos kvintesencija // Lietuvos aidas. – 1999, vas.2, p. 5); 2) LDDP sukurtą pasibaisėtiną Lietuvos tikrovę – išsikerojusį nusikalstamumą, bankų griūtis, įmonių ir kolchozų turto „prichvatizaciją“, dorovinį nuosmūkį, anarchiją visose ūkio šakose ir ypač transporte (Jonas Mikelinskas. Planuojama anarchija arba visagalis anonimas // Lietuvos aidas. -1994, geg. 26,27); 3) Lietuvos kaimo dvasinį naikinimą sovietinės okupacijos metais ir LDDP valdymo metu jau Nepriklausomoje Lietuvoje – masinį kaimiečių degradavimą: alkoholizmą be prošvaistės; jų kalbą, sudarytą rusiškais šlykščiausiais keiksmažodžiais, tikėjimo ir doros praradimą, sugyventinių purvinas irštvas, išaugusį nusikalstamumą, tinginystę ir t.t (Jonas Mikelinskas. Didieji ir mažieji, arba Trojos arklys // Lietuvos aidas. -1996, geg.16, p. 5); 4) lietuvių ir žydų santykius (Jonas Mikelinskas Atviras laiškas mokytojui Vytautui Toleikiui //Draugas. – 1997, Nr.4; Laiškai Saliamonui Vaintraubui // Literatūra ir menas. – 1997, Nr. 4;

Vakarinės naujienos. -1997, Nr. 213; Apie tikrąsias aukas ir mąstymo klaidas // Kauno diena. -1999, bal. 27, p. 23 ir t.t) 5) tautiškumo ir kosmopolitizmo priešpriešas ir sąsajas (Jonas Mikelinskas . Kosmopolitinės orientacijos stichijoje // Lietuvos aidas. – 1995, rugs. 7, p. 5).

Jau tuo laiku supratau, kad rašytojo Jono Mikelinsko politinės publicistikos kiekviena kryptis turi išliekamąją vertę, yra kelio gairės dar tebemažstantiems ir doros nepraradusiems tautos daliai, tebeopuselėjantiems viltį atkurti tikrą lietuvišką ir europietišką tautos valstybę.

Rašytojas Jonas Mikelinskas viename savo straipsnių, skirtų tautiškumo ir kosmopolitizmo priešpriešai, kaip tikras tautos karžygis, įsitraukė į diskusiją su pasauliu žmogumi, nutautėjusiu lietuviu Tomu Venclova, kuris, važinėdamas po pasaulį su misija suniekinti kitą lietuvių, tikrą Lietuvos patriotą dr. Juozą Girnių, kuris skelbė, kad „tautos esmė yra pirmesnė už egzistenciją, kad tauta yra didžiausia vertybė, kad dėl jos reikėtų ir aukotis...“ (Jonas Mikelinskas. Kosmopolitinės orientacijos... Ten pat). Su didele širdgėla rašytojas J. Mikelinskas mąsto apie Tomo Venclovos paskaitą Lietuvoje ir rašo: „Nejaugi jam nežinomi faktai, kad daugelis lietuvių gėdijasi savo tautos, kad masiškai įsigalėjusi emigracija,, saviplaka, nusižeminimas ir savęs niekinimas... Žinoma, to nepasakysi apie buvusius komunistų partijos narius, ypač nomenklatūrininkus, kurie ne tik neatgailauja, bet ir didžiuojasi savo praeitimi, net savo „disidentine veikla“ (Ten pat) Tomas Venclova iš užjūrių visiškai neįžiūrėjo Lietuvoje rusifikacijos. Nors ir disertacijos, visi moksliniai darbai turėjo būti rašomi vien tik rusų kalba.

Vaikai jau darželiuose mokomi rusų kalbos, pramonės didžiosioms statyboms buvo verbuojami ir vežami žmonės iš visų sovietinių respublikų, jie pirmiausiai ir butais aprūpinami, kai savieji turėjo eilėse laukti visą gyvenimą, daugelis numirdavo nesulaukę. Visagino atominės elektrinės statybai buvo sutraukti iš visos Rusijos kelios dešimtys tūkstančių svetimtaučių, dabar jie viena skaudžiausių Lietuvos problemų ir t.t. Ir čia Tomas Venclova nemato rusifikacijos. Tiesą sakant, kaip gali matyti?.Būtų keista, kad nekaltina sovietinio okupacinio režimo. Juk vartėsi kaip inkstas taukuose savo tėvelio Antano Venclovos paklotuose minkštuose

pataluose. Už tai dabar jam ir atrodo, kad „Valstybė, kuri rūpinasi tik savo nacionaliniais interesais Vakaruose, atrodo kaip grynas nesusipratimas“. Meluoja Tomas Venclova. Teko būti Didžiojoje Britanijoje ir Vokietijoje, Suomijoje ir Austrijoje, kitose šalyse, susitikti ir kalbėti su daugeliu prancūzų – visi jie didžiuojasi savo valstybėmis. O ką siūlo Tomas Venclova Lietuvai? Tai „brandžios europinės kosmopolitinės orientacijos“ (!). Tarsi jos mes neturėtume – net ir per daug. Ir tik dėl to, – kaip rašo J. Mikelinskas, – kad „panašių mokytojų ir auklėtojų mokomi ir dresiruojami kai kurie patiklesni mūsų valdžios vyrai tiesiog iš kailio neriasi, kad tik nebūtų apkaltinti retrogradais, pronaciais, šovinistais ir antisemitais“ (Ten pat).

Jono Mikelinsko politinės publicistikos knygoje „Ave, Libertas!“ paskelbti 44 straipsniai. Viena iš jų rašytojas polemizuoja su naujo kirpimo filosofais Leonidu Donskiu ir Artūru Tereškiniu, „kylančia kultūros istorijos žvaigžde“, irgi bandančia savo jėgas filosofijoje. Filosofas Leonidas Donskis išskirtinį dėmesį skiria „konservatyvaus nacionalizmo suvešėjimui vyresniosios kartos intelektualų tarpe“ (beje, tai jo nuolat jodinėjamas arkliukas). Jo nuomone, tai labai trukdo jauniems intelektualams Lietuvą modernizuoti, vesternizuoti, suliberalinti. Juo labiau tai žalinga, kai filosofo įsitikinimu, „lietuvių tautos kurti, telkti ir kultūriškai ginti tikrai nebereikia – ji jau tapo savojo krašto ir valstybės politiniu bei kultūrinu suverenu“ (Jonas Mikelinskas. „Ave, Libertas“. – V., 2001. – P. 304). Kaip didelį lietuvių tautos trūkumą L. Donskis nurodo, kad Lietuvos intelektualai niekaip nepajėgia išsivaduoti ir iš savo tautos „Kūrimo ir gynimo paradigmos“, kai atėjo metas žvelgti kur kas plačiau (Mikelinskas J. Ten pat, p.305). Trumpai tariant L. Donskio nuomone, jauniems intelektualams liberalizuotis ir modernizuotis trukdo ir nuolat kaišioja koją užkietėję, „be jokios refleksijos ir intelektualinės atsakomybės hipostazuojantys save iki visos tautos reprezentacijos „seniai“... o patys pavojingiausi – Donatas Sauka, Vanda Juknaitė ir Jonas Mikelinskas. (Ten pat, p.306).

Pažįstamos idėjos ir intonacija. Jomis penkiasdešimt metų buvo persmelkta visa sovietmečio literatūra, jos kritika, mokslas, žiniasklaida. Po gudria įmantrių žodžių ekvilibristika paslėpta šovinistinė nutautinimo ir tautos kvailinimo politika – gyvatės geluonis pateikiamas nepasiruošusiems protams saldžia lakštingalos giesme.

Išmintingi tie mūsų lietuviai sakę, kad ylos maiše nepaslėpsi. Jonas Mikelinskas, atidžiai panaršęs L. Donskio rašliavoje, irgi atrado tą „yla“. Ji skamba taip: „Inteligentijai būtinai reikia susirasti tikrą arba įsivaizduojamą savo priešą, idant ji galėtų apibrėžti save ir patirti savo grupinę tapatybę“ (Leonidas Donskis. Metmenys. – 1996, Nr. 70, p.92).

Bet gi tuo L. Donskis nieko naujo nepasakė. Tai – apkerpėjęs, apsamonojęs, marksistinių filosofų gerokai nuvalkiotas marksistinis metodas. Kaip tik apie jį ir rašė Sorbonos universiteto prof. Fransuaza Thom tokiam kontekste: „Jūsų visuomenė serga. Pagrindinis šios ligos simptomas – totalinė neapykanta žmogui. Panieka artimui. Visa tai eina iš komunizmo ideologijos, kuri buvo jums brukama per prievartą 50 metų. Komunizmas yra neapykantos sistema. Juk svarbiausia komunisto užduotis – surasti priešą ir jį sunaikinti. Jūs sugriovėte Lietuvos komunistinę sistemą, tačiau komunistinis mentalitetas gyvas, jo taip greit nepakeisi.“ (Fransuaza Thom. Tik valstybė gali įvesti teisinę tvarką // Lietuvos aidas. -1993, rugpj. 25, p. 1).

Komunizmas ne tik gyvas, bet ir aktyvus bei agresyvus. Jeigu L. Donskis kritikuoja dorus Lietuvos intelektualus, dėl jų tautinės orientacijos, tai A.Tereškiniui – blogas ir atsilikęs yra tas, kuris pasisako „prieš nežabotą seksualinį palaidumą“ A.Tereškinas propaguoja seksualinę revoliuciją, kaip visiškai normalų, pageidautiną dalyką. (Mikelinskas J. Ten pat, p.311). Jo nuomone, „kadangi seksas pasiduoda, seksualinės aistros diskursai pakartoja, sustiprina ir sulieja tarpusavyje įsivaizduojamus sąryšius tarp kūno ir rinkos pasaulio. Vartotojų kultūra leidžia išstatyti žmogaus kūną. Pinigų cirkuliacija ir eroso cirkuliacija gali būti regimi kaip panašūs procesai. Šiuo požiūriu Lietuvos intelektualų nusistatymas prieš kūną ir jo seksualinis troškimas yra esmiškai antikapitalistinis, kadangi aistra, nukreipta į seksualinį pasitenkinimą, ir vartojimo prekes, sudaro kapitalizmo teorijos širdį“. Taigi, matote, koks proto bokštas! Tiesiog seksualin4s revoliucijos poetas! Kaip naujoviškai pateikia į šilko skarelę suvyniotą kelių šimtmečių senumo carienės Jekaterinos II išmintį: „jeigu tauta nepasiduoda, ją demoralizuok!“

Kaip ir L. Donskis, taip ir A.Tereškinas, puola Lietuvos intelektualus – prof. Vytautą Kubilių, prof. Viktoriją Daujotytę, Sigitą Gedą, Onę Baliukonytę, pasisakančius prieš seksualinį palaidumą ir tūžta ant jų dėl to, kad jie niekaip negali susitvarkyti su savo tautiniu egoizmu (Ten pat, p. 312). Štai, kur šuo pakastas! Ir vėl yla išlindo iš maišo... Kalčiausias, žinoma, dėl priešgyniavimo „naujai iškepto genijaus“ A.Tereškino idėjų realizavimui Lietuvoje yra Jonas Mikelinskas, „kuris uoliai ragina nepasiduoti buvusių KGB karininkų klastingoms užmačioms ir pinklėms (Ten pat, p. 313) ir dar, pamanykit tik tai, pasitelkia prof. Viktorijos Daujotytės mintį: „Mūsų vaikai auga viešos pornografijos apsuptyje. Viešai, masiškai masinėmis priemonėmis sterilizuojami vaikų ir paauglių kūnas ir dvasia. Išsekti, išsikankinti, persekiojamam per anksti išprovokuotos pasąmonės košmarų, suvysti per anksti pažadintam, likti be galimybės patirti meilę – kokią dar didesnę skriaudą mes galime padaryti tiems, kurie dar auga. Kam ir kada mes galime priminti „Giesmių giesmę“ „Nekelkit, nežadinkit meilės, kol ji pati neprabus!“ (Ten pat, p. 316).

Apibendrinamas A.Tereškino „kūrybinius ieškojimus“ rašytojas Jonas Mikelinskas daro išvadą: „Savo teorinėje veikloje jis (A.Tereškinas – O.V.) vadovaujasi išmėginta nuostata: jeigu socialistinės revoliucijos „prorabai“ siekė patenkinti žmogaus pilvą, tai dabar, seksualinės revoliucijos metu, būtina visaip stengtis, kad būtų užganėdinta ir žmogaus papilvė“ (Ten pat, p. 316), „kad sukčių ir vagių nusiaubtoje šalyje žmogaus kūną ir sielą dar nusiaubtų ir seksualinė revoliucija“ (Ten pat).

Dar viena šios knygos straipsnyje „Rytai ar Vakarai“ rašytojas primena, kad atkūrus Kovo 11-osios Lietuvą, dar nebuvo aiški kryptis su kuo ta Lietuva eis į savo ateitį – su Rytais? Ar Vakarais? „Tik, deja, rašo J. Mikelinskas, – niekas rimtai nekvieta ir juo labiau neįrodinėjo ir nesistengė visapusiškai pagrįsti, kad pirmiausia turėtume (privalėtume!) – orientuotis į SAVE, neprarasti savo tautinio identiškumo. Žodžiu, kas bebūtų turėtumi išlikti savimi“ (Mikelinskas J. Ten pat, p.172). To nebuvo padaryta po Kovo 11-osios Akto pasirašymo. Dėl to mūsų valstybė vėl atsidūrė tamsiame šių dienų politikos tunelyje. Ir kaip mėgo sakyti Vincas Kudirka, „Jeigu jums kada nors pavyks įveikti maskolius, tai turėsite dar sunkesnę kovą su savo juodaisiais“. Taip ir atsitiko. Nepriklausoma Lietuva atsidūrė „juodųjų rankose“. Ir dėl to, šiandien Lietuva –

yra pati skurdžiausia valstybė visoje Europos Sąjungoje, nuskriausta ir apiplėšta savo „juodųjų“, daugiausiai praradusi savo žmonių, tų „juodųjų“ išvartų duoneliauti į pasaulį, pažemintų vergų ir feodalų šalis.

Apžvelgęs visą Lietuvos valstybės nesėkmių istoriją, rašytojas daro išvadą, kad „tautinės valstybės nuostata ir kelrodė žvaigždė nebuvo pas mus populiarūs per visą Lietuvos istoriją; mes, kaip tauta ir net valstybė, orientuodavomės, priklausomai nuo istorijos vėjų – į Rytus, Vakarus, Pietus ar Šiaurę. ... Mūsų istorija... yra nekritiško požiūrio bei nuolaidžiavimo svetimiesiems istorija“ (Mikelinskas J. Ten pat, p. 172). Ir dabar taip orientuojamės. 27 metai, kai esame nepriklausoma valstybė ir iki šiol mūsų valstybingumo simboliui, mūsų Tautos ir Valstybės patriarchui dr. Jonui Basanavičiui nesame pastatę paminklo Vilniuje, tuo demonstruodami pasauliui, kad mums valstybingumo ir nereikia. Tik imkite mus, kas norite. Negi mes ir liksime amžinai svetimųjų batlaižių ir baudžiauninkų tauta?

Išeidamas į Amžinybę, rašytojas mums visiems palinkėjo: „Eikime ir orientuokimės patys tik į save!“

2017-09-21